

Název a adresa školy:	Střední škola průmyslová a umělecká, Opava, příspěvková organizace, Praskova 399/8, Opava, 746 01
Název operačního programu:	OP Vzdělávání pro konkurenceschopnost, oblast podpory 1.5
Registrační číslo projektu:	CZ.1.07/1.5.00/34.0129
Název projektu	SŠPU Opava – učebna IT
Typ šablony klíčové aktivity:	III/2 Inovace a zkvalitnění výuky prostřednictvím ICT (20 vzdělávacích materiálů)
Název sady vzdělávacích materiálů:	CJ I
Popis sady vzdělávacích materiálů:	Český jazyk I, 1. ročník
Sada číslo:	C–09
Pořadové číslo vzdělávacího materiálu:	10
Označení vzdělávacího materiálu: (pro záznam v třídní knize)	VY_32_INOVACE_C–09–10
Název vzdělávacího materiálu:	Práce s textem a získávání informací I
Zhotoveno ve školním roce:	2011/2012
Jméno zhotovitele:	Mgr. Šárka Šmehýlová

Práce s textem a získávání informací I

Výchozí text

Legenda (pochází z latinského *legenda*, což znamená "věci určené ke čtení") je epický literární žánr, pojednávající o životě, smrti, umučení a zázracích určitého světce či mučedníka, příp. ostatků nebo svatého předmětu (legenda o sv. Kříži). V legendách se vyskytují zázraky a postavy křesťanské historie. V přeneseném smyslu může být i legenda o význačné osobě.

Používá se též označení hagiografie, což je termín odvozený z řeckého *hagios* svatý a *grafein* psát. V některých jazycích je rozšířenější toto označení.

Legendy popisovaly život světce, postupně však docházelo k vytváření obecných motivů, které pak byly přenášeny z jednoho světce na druhého, a život konkrétního světce tak byl mnohdy do velké míry zastřen. Na druhou stranu legendy poměrně věrně zachycují sociální prostředí.

Tento charakter je dán funkcí legendy, která sloužila především křesťanské výchově a propagaci světce, případně také k obhajobě některých jevů (v českém prostředí např. používání staroslověnštiny v bohoslužbě).

Hagiografie vznikla na sklonku antiky, když se klasická biografie rozšířila o prvky z bible (zvláště o líčení zázraků). Křesťanská legenda pak má své počátky v novozákonních evangeliích. Charakter legendy mají již Skutky apoštolů, nicméně stěžejním dílem, které určilo charakter hagiografie, jsou tzv. Pseudoklementina vyprávějící o skutcích apoštola Petra.

Legendy byly většinou zprvu předávány ústně, později byly zapisovány, a to jak veršem, tak i prózou. Tvořily těžiště středověké umělecké tvorby a ve své době plnily účely liturgické i literární. Základní osou je vyprávění o narození, životě (*vita*), smrti (*passio*), přenesení ostatků (*translatio*) a zázracích (*miracula*) osoby, o které se soudilo, že se za své skutky dostala jistě do nebe. To, zda ona osoba byla oficiálně prohlášena za svatou či blahoslavena však nebylo rozhodující, naopak, kanonizace probíhala často na základě lidové úcty. Účelem legend bylo oslavit památku příkladných křesťanů a dát příklad k následování.

Legendy v českých zemích vznikaly v období od 9. století, kdy se sem dostali s působením misionářů, do 14. století ve vzdělané duchovenské společnosti. Zásadní bylo působení Cyrila a Metoděje, s jejichž jmény jsou první legendy vzniklé na našem území spojeny.

(www.cswikipedia.org)

Na základě výchozího textu odpovídejte na otázky.

1. Čím je charakteristická legenda?
2. Co je to hagiografie?
3. Byly legendy pravdivé?
4. Jakou funkci legendy plnily?
5. Jaká byla zpravidla kompozice legend?
6. Jaký byl vývoj legendy v českých zemích?

Vlastními slovy vyjádřete obsah výňatku.

Uveďte, v jaké jazykové příručce bude vyložen původ slova legenda. Vyhledejte pojem v dané jazykové příručce.

V následujícím textu opravte pravopisné, jazykové a interpunkční chyby, své tvrzení zdůvodněte.

Kristiánova legenda (také nazývána Křišťanova legenda) je latinský spis o počátcích křesťanství a o prvních českých světcích. Vznikla pravděpodobně před rokem 994. Patří k nejdůležitějším zdrojům poznání raného Českého státu a k prvním uceleným zmínkám o něm ačkoliv je psán ještě latinsky. Často se rovněž používá delší název Život a umučení svatého václava a jeho babičky Svaté Ludmily, lat. *Vita et passio sancti Vencaslai et sanctae Ludmilae aviae eius*. Považuje se za obhajobu staroslověnské kultury.

Nejstarší rukopisy obsahující části Kristiánovy legendy se datují do 12 století. Celý text legendy se zachoval až v Dražickém rukopise, který byl sepsán ve 40. letech čtrnáctého století. Ostatní dochované texty legendy pocházejí z manuskriptů datovaných převážně do rozmezí 14. – 15. století.

Za "znovuobjevitele" Kristiánovy legendy se považuje Bohuslav Balbín který ji našel v roce 1645 v Třeboňském archivu. Badatelům Josefu Dobrovskému a Gelasiu Dobnerovi však byla svým rozsáhlým cyrilo-metodějským exkurzem podezřelá, proto ji ve výsledku označili za podvrch. Do historické debaty legendu vrátil až roku 1902 Josef Pekař a od té doby nekončí učené spory o její platnost, ač v současnosti převažuje mínění o platnosti pekařovy datace. Nikoliv však absolutně.

Nejpropracovanější názor na osobnost vlastního autora legendy, onoho mnicha Kristiána, nabídl Dušan Třeštík ve studii přemyslovec Kristián, kde jej důmyslně stotožnil s Kosmovým synem Boleslava I. Strachvasem. I přesto se však v literatuře pod starším vlivem objevuje mínění že autor legendy pocházel z břevnovského kláštera. Např. v populárním výboru ranně středověkých legend Oldřicha Králíka.^[1] Tyto dohady jsou však nepodložené a vysoce nepravděpodobné.

(www.cswikipedia.org.)